

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

**ФИЛКО
FILKO**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сарафова
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалџшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татјана Стојановска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софја Алемпиевич (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзариева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

**ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО
АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ
КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ**

Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде
Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk; marija.kusevska@ugd.edu.mk; cveta.
martinovska@ugd.edu.mk

Апстракт

Целта на овој труд е претставување, карактеристики и начини на користење на Корпусот на јазикот на македонските изучувачи по англиски и германски како странски јазици кој има за цел да собере најмалку 500.000 зборови на функционален јазик од македонските изучувачи на странски јазик (англиски и германски), во форма на писма, е-мејлови, вклучувајќи и барања на информации, барање помош, покана, одбивање, извинување, писма на изразување благодарност, прераскажување на настани, празници, искуства, опишување на места, згради, луѓе, пејсажи; аргументативни есеи; Прашалникот за пополнување на дискурс; играта по улоги и сл. Корпусот ќе ги покрие нивоата А1-С2 и ќе овозможи податоци според варијаблите: возраст, пол, мајчин јазик, образование, ниво на познавање на јазикот, години на изучување англиски/германски, изложеност на Ј2 (престој во земја каде англискиот и германскиот јазик се зборуваат, колку долго и сл.), дали личноста зборува друг странски јазик и колку добро.

Јазичниот корпус се состои од три поткорпуси: англиски, германски и македонски. Англискиот и германскиот поткорпус содржат материјали од изучувачи на овие странски јазици, а македонскиот поткорпус содржи јазични материјали произведени од изворни говорители. Истражувањата можат да се дефинираат според параметри кои го дефинираат корпусот, параметри кои ги опишуваат испитаниците и параметри за текстот.

Клучни зборови: *корпусни истражувања, меѓујазик, англиски како странски јазик, германски како странски јазик*

1. Вовед

Целта на овој труд е да се даде преглед на поткорпусот на англискиот и на германскиот меѓујазик на македонските изучувачи на англиски и германски како странски јазици. Именуваните поткорпуси се составени од усмен (говорен) и пишан јазик на македонските изучувачи на англиски и германски како странски јазици. Материјалот добиен од усниот говор е создаден со инструментот *игра по улоги* изведени кај студентите по англистика и германистика на Катедрата по англиски јазик и книжевност и Катедрата по германски јазик и книжевност на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, како и на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“, што е придружна

членка на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Корпусот е наменет за контрастивнолингвистички проучувања, но и за монолингвистички проучувања кои се однесуваат на меѓујазикот на изучувачите на странскиот јазик (англиски и германски). Македонскиот корпус на меѓујазик (МАКОР), во основа, се состои од три поткорпуси: англиски, германски и македонски. Англискиот и германскиот поткорпус содржат материјали од изучувачи на овие странски јазици, а македонскиот поткорпус содржи јазични материјали произведени од изворни говорители. Собирањето на јазичниот материјал започна во учебната 2017/2018 во рамките на проектот *Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивно поврзување со практиката*, со скратен наслов *Развивање на прагматичките истражувања*. Најголемиот дел од јазичниот материјал до овој момент беше собран од студентите на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на Воената академија „Генерал Михаило Апостолски“ во Скопје, а еден дел на Универзитетот на Југоисточна Европа во Тетово. Во собирањето на јазичниот материјал на македонски јазик учествуваа студенти и од другите факултети на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Д-р Марија Кусевска е раководител на поткорпусот за англиски и за македонски јазик, а д-р Билјана Ивановска е раководител на поткорпусот за германскиот јазик. Д-р Цвета Мартиновска Банде е одговорна за информатичкиот дел од корпусот, за неговото одржување и за електронската надградба. Процесот за ажурирање на податоците е автоматизиран и за него е одговорен колегатот Роберт Јакимов, дипломиран студент на Факултетот за информатика и domeинот zabava.mk е во негова сопственост, каде е поставана апликацијата онлајн. Корпусот е достапен на следниов линк: <https://zabava.mk/ff-korpus/>.

Бидејќи проектот беше насочен кон прагматичките истражувања, во оваа почетна фаза се ограничивме на говорните текстови. Разговорите и игрите по улоги беа направени во институцијата на која студентите студираат, а потоа тие беа внесени во електронската база. Покрај тоа, корпусот треба да остане како база на податоци која ќе се надоградува и ќе се користи за научни истражувања во иднина. Во понатамошниот дел од текстот ќе се задржиме на претставување и опишување на јазичниот материјал, како и на методите за неговото собирање и анализа.

2. Претставување и собирање на јазичниот материјал

2.1. Видови задачи

За да може да се споредуваат, јазичните материјали беа собирани под исти услови и со исти задачи кај сите испитаници. Задачите беа организирани во вид на слободни разговори (конверзации) и во вид на *игри по улога*.

Игра по улоги

Во овој труд се задржуваме на инструментот *игра по улоги*. Задачите за игра по улоги беа насочени кон неколку говорни чина: замолување, извинување, приговарање и одбивање. Сите задачи содржеа наметнување или прекршок и претставуваа закана за лицето на говорителот и на соговорникот, што претпоставува внимателен пристап кон реализацијата на говорниот чин за да не се нарушат односите, а целта да се постигне. Би сакале да напоменеме

дека ниту една реализација не е само еден говорен чин и дека во сите дијалози се среќаваат по неколку говорни чинови. Табелата што следи ги претставува задачите и нивните контекстуални параметри.

Табела 1 Авторитет, општествено растојание, степен на наметнување во одговорите добиени со *игра по улоги*

Situation (ситуација)	Kontextuelle Einbettung (ситуација вградена во контекст)	Autorität (авторитет)	Soziale Distanz (општествено растојание)	Grad der Auferlegung (степен на наметнување: високо/средно/ниско)
Entschuldigung (извинување)				
1.	Ein Buch aus der Bibliothek entleihen (изнајмување книга од библиотека)	+	+	mittel
2.	Das Buch eines Professors zurückgeben (враќање на книга од професор)	+	+	hoch
3.	Im Gerackausgabebereich den falschen Koffer nehmen (земање погрешен куфер во делот за подигање багаж)	-	+	mittel
4.	Eine Einkaufstasche fällt im Bus aus dem Geracknetz und trifft einen anderen Fahrgast. (торба за покупки во автобус паѓа од гепекот и удира соседен патник)	-	+	mittel / hoch / niedrig
5.	Einen Termin verabreden (договарање термин)	-	-	hoch / niedrig / mittel
6.	Eine Seminararbeit abgeben (предавање на семинарска работа)	-	-	hoch
Aufforderung (барање)				
1.	Ein Projekt einreichen (предавање на проект)	+	+	mittel

2.	Eine Einladung, einen Vortrag zu halten, aussprechen (покана за одржување предавање)	+	+	hoch
3.	Um eine Mitnahmemöglichkeit im Auto bitten (понуда за превоз)	-	+	mittel
4.	Um Feuer bitten (барање запалка)	-	+	mittel
5.	Sich ein Vorlesungsskript ausleihen (позајмување скрипта за предавање)	-	-	mittel
6.	Sich Geld von einem Freund leihen (позајмување пари од пријател)	-	-	hoch
Beschwerde (приговарање/жалење)				
1.	Eine kritische Bemerkung über eine erteilte Note machen (приговор за добиена слаба оценка)	+	-	hoch
2.	Mit einem Arzt eine falsche Verordnung besprechen (разговор со лекар за погрешно припишан лек)	+	+	hoch
3.	Eine laute Party abhalten (гласна забава)	-	+	mittel
4.	Diszipliniert in einer Schlange stehen (дисциплинирано чекање во редица)	-	+	mittel
5.	Jmd. mit Verspätung abholen (зема неког со задоцнување)	-	-	mittel
6.	Eine kleine Delle am Auto bemerken (забележува гребнатина на автомобилот)	-	-	hoch

2.2.Процес на собирање на јазичниот материјал

Собирањето на јазичниот материјал се одвиваше во повеќе фази:

А) Пополнување на формуларот за согласност

Пред да почне собирањето на јазичниот материјал, сите студенти пополнија формулар за согласност за учество во собирањето на јазичниот материјалот и го потпишаа делот за доброволна соработка. Во формуларот, студентите дадоа податоци за својата возраст, пол, националност, место на живеење, образование, мајчин јазик, години на учење на странскиот јазик, ниво на познавање на јазикот, престој во земја во која јазикот се зборува и познавање на други јазици. Во делот за согласност, учесниците изразија согласност нивниот говор да биде забележан и внесен во МАКОР за понатамошно истражување, а тимот на МАКОР даде гаранција за тајност на нивниот идентитет.

Б) Определување на нивото на познавање на јазикот

Пред да почне процесот на собирање на јазичниот материјал, учесниците направија тест за определување на нивното ниво на познавање на странскиот јазик. Нивото на познавање на англискиот јазик на изучувачите беше определено со помош на тест составен за оваа цел од страна на издавачката куќа во Оксфорд и универзитетот во Кембриџ (Quick Placement Test, Oxford University Press and University of Cambridge Local Examinations Syndicate). За определување на нивото на познавање на студентите по германски јазик беше употребен Free German Language Placement Test (A1-C2)-Expath (<http://www.expath.de/expath-german-language-placement-test/>). Нивото на познавање на странскиот јазик е определено според Заедничката европска референтна рамка за определување на нивоата (ЗЕРП) составена од Советот на Европа: А1, А2, Б1, Б2, Ц1, Ц2.

2.3.Снимање на јазичниот материјал

Пред да почне снимањето, модераторите обрнаа внимание на создавањето пријатна и опуштена атмосфера, без напнатост и стрес. На учесниците им беше даден мал период на подготовка да ги изберат темите и игрите по улога.

Транскрипција на јазичниот материјал

Транскрипцијата на јазичниот материјал следеше по снимањето на јазичниот материјал. Преслушувањето на јазичниот материјал е неопходно бидејќи оној кој го слуша и го транскрибира материјалот треба да се концентрира на повеќе работи одеднаш, што го отежнува самиот процес на транскрибирање на материјалот: слушателот треба да се концентрира на значењето, на пишувањето, на претставување на извиците и другите фонетски звуци кои не се зборови, но се придружни во говорот, паузите, преклопувањето, и сл. Во говорот, некои елементи едноставно не се слушаат добро. Во врска со запишувањето на германските разговори, можевме да ги забележиме следните проблеми:

- Испуштање на некои јазични елементи бидејќи се куси и во изговорот се слеваат со другите зборови, на пример членот (*ein* наместо *eine* или *einem* наместо *einen*, *dem* наместо *den*), некои дискурсни маркери (*so*, *na*, *ja*, *tja*) и сл., или, пак, нивно додавање и покрај тоа што не се кажани.
- Сличен проблем се јавува и со гласовите на крајот на зборот, кои исто така тешко се слушаат. На пример, дали има *-n* (или *-en*) за множина или

нема (Tasche/Taschen; *Schule/Schulen*). Може говорителот и да не ја кажал наставката, или пак да ја кажал, но да не биде забележана од колегата кој ја вршел соодветната транскрипција. Но, бидејќи кај запишувачот постои перцепција за неа, тој може да ја напише. Сличен е проблемот и со наставката за минато време *-te*. Наидовме на случаи во кои запишувачот го додал таму каде го нема, или го испуштил таму каде е кажано (*ich habe/ich hatte/ich hätte*). Општо земено, последните гласови тешко се слушаат: дали зборуваачот рекол *genommen* или *entnommen* (кој е неточен збор, но изучувачите, генерализирајќи ги правилата за зборообразување, може да си го произведат). Исто така, ако сакаме да ги запишеме и паузите, прекинувањата и преклопувањата, едно лице треба да се фокусира само на тоа.

- За да се постигне унифицираност, потребна е систематска обука на учесниците кои го прават транскрибирањето. Тие може да имаат различни мислења за тоа како нешто се претставува, па и покрај упатствата да не обрнуваат внимание на тоа. Потребна е организација на една заедничка сесија на кој ќе се разрешат некои дилеми и тие самите ќе согледаат некои од проблемите.

Знаците кои беа користени при транскрипцијата во германскиот јазик беа следниве:

- (.) кратка пауза
- (-) подолга пауза
- RAsen главен акцент
- !KEIN! екстра јак акцент
- °hh, hh° вдишување и издишување што се слуша (0.5-0.8 Sek)
- °hhh, hhh° вдишување и издишување што се слуша во текстот и трае подолго (0.8-1.2 Sek)
- [] симултано зборување
- ((lacht)) невербална комуникација (смеене)
- : издолжување на гласот
- = знакот еднакво покажува „лепење“ (нема пауза помеѓу обраќањата на говорителите и исказот на едниот говорител директно се налепува на исказот на претходниот говорител).
- mm-hmm - пелтечење

Во прилог на текстот даваме еден пример од транскрибиран текст на германски јазик:

- Einen Termin verabreden
- NM warst du den ganzen tag
- (0.4)
- NM warst du heut den ganzen tag daheim
- (0.56)
- EM nee ja also isch hatte heute morgen nur uni
- (0.91)
- NM ° hh ja
- (0.30)
- EM ja viertel vor elf
- (1.0)

- EM da bin ich ((unverständlich)) gefahren
- HM aha

3. Перспективи за во иднина

Работата на електронскиот корпус е тешка и исцрпувачка работа и изискува ангажираност на цел тим учесници кои ќе имаат активно учество и соработка меѓу себе. Учесниците се од различни области: филологија, лингвистика, информатика и компјутерско инженерство. Нашите идни активности би биле:

Проширување на корпусот за да може да се користи за различни задачи (изработка на семинарски трудови, дипломски работи, магистерски тези, проектни задачи и сл.).

Дополнување со повеќе пишан и говорен јазик на учесници не само од нашиот Универзитет, туку и со материјал добиен од другите високообразовни институции во Р. С. Македонија.

Внесување алатки за автоматско селектирање на податоци и статистика.

Составување автоматска статистичка анализа.

Анотирање на корпусот за POS (parts of speech) и за грешки.

Се надеваме дека сè повеќе истражувачи и наставници по англиски и по германски јазик ќе се вклучуваат во доградувањето и користењето на МАКОР за различни цели.

4. Консултирана и користена литература

3. Daskalovska, Nina and Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija (2017) *Реализација на говорниот чин замолување кај изучувачи на англискиот јазик на различно ниво на јазична компетенција*. Knowledge in Practice, 20 (6). pp. 2747-2753. ISSN 2545-4439
4. Daskalovska, Nina and Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija and Ulanska, Tatjana (2016) *The Use of Request Strategies by EFL Learners*. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 232. pp. 55-61. ISSN 1877-0428
5. Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija and Daskalovska, Nina (2016) *Говорниот чин барање и модификација на барањата*. International Journal Knowledge, 14.1. pp. 397-400. ISSN 1857-92
6. Ivanovska, Biljana and Kusevska, Marija and Daskalovska, Nina (2016) *The speech act of request and its expressions in German interlanguage of Macedonian learners*. Knowledge: International Journal Scientific Papers, 12.1. pp. 371-377. ISSN 1857-92
7. Kusevska, Marija (2019) *Pragmatic markers in the spoken interlanguage of Macedonian learners of English*. International Journal Knowledge, 31 (6). pp. 1671-1676. ISSN 1857-923X
8. Kusevska, Marija (2019) *What makes and breaks foreign language learner communication: An interlanguage study of complaints*. European Journal of English Language Teaching, 4 (4). pp. 70-92. ISSN 2501-7136
9. Kusevska, Marija (2020) *A corpus-based analysis of the pragmatic marker like in non-native conversation*. Journal of Languages for Specific Purposes 7 (1). ISSN 2359 – 9103
10. Kusevska, Marija and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina (2018) *Улогата на емпириските истражувања за развивање прагматичка*

компетенција кај изучувачите на странски јазици. ФИЛКО - Зборник на трудови од Трета меѓународна научна конференција за филологија, култура и образование. pp. 321-328. ISSN 978-608-244-308-9

- 11.** Kusevska, Marija and Ivanovska, Biljana and Daskalovska, Nina (2017) *Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик. University “Goce Delchev”, Stip R.Macedonia. ISBN 978-608*